

УДК 391: 687.1

Ліана **Білякович**

ORCID iD:

0000-0001-7854-2043

кандидат технічних наук,

професор кафедри дизайну одягу

Київського національного університету

Культури і мистецтв

Темпоральність у структурі модних трендів: сутність, динаміка, прогнозування

Анотація. Розкрито значення темпоральності в образній і формотворчо-конструктивній структурі модних трендів, їхніх динаміці та прогнозуванні. Доведено значущість ретротрендів, асоційованих з традицією, та футуротрендів, пов'язаних з новацією, як інтеграційних і диференційних чинників функціонування складноорганізованих систем. Охарактеризовано основні види ретротрендів (історизм, «історичне етно», екологічну модифікацію етнонапряму, вінтаж) та реалізацію їхніх принципів у творчості провідних дизайнерів. Проаналізовано динаміку футурунапряму, який є простором експерименту, пошуку нових конструкцій, пластики, форм. Підкреслено, що у прогнозуванні ретро- і футуротрендів доцільно враховувати їхню зумовленість «запитами» соціокультурної системи та системи моди на активізацію інтеграційних чи диференційних системотворчих механізмів.

Ключові слова: темпоральність, ретротренди, історизм, «історичне етно», екологічна модифікація етнонапряму, вінтаж, футуротренди, прогнозування.

Ключевые слова: акция, коллективная акция, украинский флэш-моб, «мгновенная толпа».

Постановка проблеми. Явище тренду (від англ. trend – курс, основний напрям, тенденція), що визначає певний загальний напрям, основну тенденцію розвитку в дизайні одягу, взуття, аксесуарів, зачісок, інтер'єру, є виявом хроноструктурності моди,

а його поняття – інструментом концептуалізації та прогнозування модних тенденцій.

Як феномен стильової природи тренд охоплює: інтегровані у проектну культуру та візуалізовані в досяжний їй спосіб світоглядні уявлення, ціннісні орієнтації, естетичні пріоритети; засновану на них образність; формотворчі, конструктивні, колористичні, фактурні засоби розкриття певних змістів. Таким чином, подібно до стилю, тренд має світоглядний, образний і формальний виміри, однак, на відміну від нього, відображає стрімкість і швидкоплинність процесів; семіотично-комунікативну природу моди як «повідомлення», її каталізованість запитам споживачів і реалізацію у групових чи індивідуальних самоідентифікаціях.

Сьогодні в теорії дизайну використовується низка критеріїв класифікації трендів, зокрема за тривалістю (короткотривалі / примхи/, довготривалі /класичні/), проникненням (мегатренди і мікротренди) тощо. Розрізняють мальовані тренди, які створюють силуети та конструкції, тренди-девизи, що пропонують образи та слогани для створення колекції чи інтер'єру, тренди колориту, які задають відтінки кольору за темами та сезонами на основі аналізу джерел і формалізації кольорів, тренди фактури, що вказують модну фактуру сировини тощо.

Крім означених, важливим якісно-змістовим критерієм класифікації трендів є темпоральність, пов'язана з орієнтованістю дизайнерської та споживацької свідомості на минуле, традицію, актуалізацію вже утверджених зразків (ретротренди) або ж сміливий пошук новаційних, не скутих нормами, асоційованих з майбутнім конструкцій, форм, колірних рішень, фактур (футуротренди).

Аналіз останніх досліджень. Попри значущість трендів для fashion-практики, у вітчизняній теорії дизайну вони не одержали достатнього висвітлення й розглядалися в окремих аспектах або в контексті ширших питань. Так, тренд як нове явище в проектній культурі кінця ХХ – початку ХХІ ст. і у зв'язку з прогнозуванням модних тенденцій проаналізовано у статтях Є. Шапаренко [14]. Побіжно розвиток трендів як вияв циклічності моди вивчали Н. Білей-Рубан, Є. Седоухова, Е. Галуцак [1], М. Івасенко, М. Александров, Я. Оренчина [8], О. Лагода, К. Пашкевич, Т. Вець, Н. Чупріна.

Історизм у дизайн-творчості, зокрема в аспекті прогнозування, досліджено в наукових і науково-методичних працях Л. Білякович [2-4] та дисертації О. Воронцової [5]. Окремі спроби аналізу етнонапрямку в парадигмі ретротрендоутворення простежуються у роботах Л. Дихнич, М. Костельної [10], О. Тканко [12], О. Цимбалюк, О. Шандренко [13]. Оглядово футуризм в дизайні одягу розглянуто В. Мироненко та В. Кодацька [11].

Водночас, узагальнювальне дослідження трендотворчого потенціалу темпоральності в аспекті динаміки моди та її прогнозування у вітчизняній теорії дизайну досі відсутнє.

З огляду на це, мета статті – розкрити значення темпоральності у формуванні образної та формотворчо-конструктивної структури модних трендів у їхніх динаміці, прогнозуванні та функціях у системі культури.

Зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Робота виконана відповідно до цільової комплексної програми наукових досліджень Київського національного університету культури і мистецтв «Трансформаційні процеси в культурі та мистецтвах України» (Державний реєстраційний № 0107U009539).

Основні результати. Теоретико-методологічним підґрунтям аналізу проблеми слугують принципи системно-синергетичного підходу, за яким культура розглядається як складноорганізована, саморегульована система, поступальний розвиток і цілісність якої забезпечуються диференційними та інтеграційними механізмами.

Щодо проблематики статті важливим є те, що інтеграційні процеси пов'язані з функціонуванням у культурі традиції, актуалізацією створених у минулому зразків, а диференційні – з новацією і спрямованістю у майбутнє.

З означеної позиції ретро- і футуротренди можуть бути ототожені з інтеграційними, доцентровими та диференційними, відцентровими процесами, що забезпечують єдність і поступальний розвиток культури або ж її окремих сфер.

У fashion-контексті ретроспекції збільшують ємність і асоціативність образів, увиразнюють здатність традиції «продувати нові змісти у центральній зоні культури» (Е. Шилз), слугувати віднайденню нових дизайнерських парадигм [6, с. 43]. Натомість

футуристичне спрямування є простором свободи і самовираження, чинником динаміки fashion-форм.

З погляду динаміки моди, ретротренди підтверджують її циклічність, позбавлену, однак, абсолютних повторень й пов'язану з контекстуалізацією у нову соціокультурну та дизайн-реальність тих чи інших образів, конструкцій, пластики, кольорів, форм.

У контексті культури постмодернізму звернення до минулого є вираженням її сутнісних особливостей – ігрового характеру, використання готових форм, художнього запозичення, реінтерпретації, цитування, змішування художніх мов, пристосування культурної традиції до нових життєвих обставин, технологій презентації, дистрибуції, стереотипів сприйняття (Б. Гройс).

Соціопсихологічним підґрунтям ретро- і футуротенденцій у дизайні костюму слугує неодноразово проаналізоване філософами, культурологами, соціологами і психологами обґрунтування сучасності через минуле і майбутнє, поновлення «зв'язку часів», набуття віддаленими періодами компенсаторних, «ескапічних» [9, с. 100], змісто- і ціннісноутворювальних функцій і пов'язування з ними позитивних асоціативних рядів (минуле як Золотий вік, світле майбуття, щасливе майбуття, невідоме і заманливе майбуття тощо).

Звернемося до розгляду темпорально детермінованих трендів, класифікованих за критеріями відповідності тим чи іншим очікуванням споживацької аудиторії, джерелом творчості, способом рецепції дизайнерського досвіду, його втілення у формі, конструкції, силуеті, колористиці тощо.

Одним з основних ретротрендів є історизм, заснований на творчо-асоціативному відтворенні за посередництвом стилізації, перегуків, цитування: 1) силуетів, пропорцій, форм, конструкцій, декоративних елементів, колористики, аксесуарів костюмів минулого; 2) образу певного дизайн-стилю; 3) образу художнього стилю тієї чи іншої епохи (античної класики, готики, бароко, класицизму, рококо, ампіру, сецесії тощо); 4) цілісних образів історичних культур.

Елементи історизму, детерміновані циклічним розвитком моди, присутні в костюмах різних періодів, однак як самостійний тренд він сформувався у другій половині ХХ ст. З-поміж характерних рис наряду вкажемо на нову контекстуалізацію

історичного матеріалу, його «корегування» згідно з реаліями доби, пошук на ґрунті традиції нових fashion-ідей і образів, вільне поєднання елементів кількох стилів, стилю минулого і гостро актуальних форм. Відзнакою ретротрендів на зламі XX – XXI ст. стало скорочення циклів розвитку, урізноманітнення способів рецепції традицій та їхньої інтеграції в сучасний fashion-простір, зростання концептуальності та асоціативності.

Відповідно до усталеної точки зору, історизм у fashion-дизайні XX ст. започаткував Yves Saint-Laurent, який у колекції весни – літа 1971 р. відтворив мотиви 1940-х рр., пропагував ретро-стиль як модну інновацію та посприяв утвердженню «культу старовини». Чимало дизайнерів зі світовим іменем – Christian Dior, Karl Lagerfeld, Vivienne Westwood, Gianni Versace, John Galliano, Alexander McQueen – реалізувались у ретроспекціях костюму.

Так, 1977 р. Karl Lagerfeld провів своєрідну «готичну вечірку». Alexander McQueen і Riccardo Tisci поклали готику в основу своїх колекцій. Наприкінці другого десятиліття XXI ст. елементи готичного вбрання увійшли у творчість багатьох молодих дизайнерів.

У колекціях John Galliano простежується звернення до бароко, рококо та моди 1910-х–1920-х рр. Інтерес до декоративності та експресії бароко притаманні Gucci та Dior. Неокласичні мотиви поширені в роботах Karl Lagerfeld, створених для дому Chanel. Примхлива, вишукана естетика рококо, зокрема стилю Марії-Антуанетти, віддзеркалила у колекціях Chloé, Balmain, Fenty x Puma. Прихильність до ідей історичного концептуалізму та побудову fashion-ретроспекції (від рококо до сучасної моди), знаходимо в колекціях Raf Simons, креативного директора Dior у 2012–2015 рр.

Звернення до модних силуетів, форм і конструкцій 1920-х рр. зустрічаються у Roberto Cavalli та будинку Lanvin; 1930-х – у Dior, Marni, Valentino. Відродження стилю «New look» відбувається у колекціях John Galliano, Moschino, Dolce & Gabbana на початку 2010-х рр. [3, с. 99–100]. Поширеною у дизайні початку XXI ст. є своєрідна «подвійна історична рецепція», наприклад, сприйняття античних силуетів і форм через творчість Madeleine Vionnet – відомого модельєра 1930-х рр. (Ralph Lauren, Elie Saab). Модифікаціями історизму є творче осмислення стилю історичних особистостей (Жаклін Кеннеді, Одрі Хепберн, Катрін Денюв та ін.) і окремих дизайнерів, до прикладу, відтворення у колекціях

Gucci, Armani, Ralf Lauren мотивів колекцій Yves Saint-Laurent 1970-х рр.

В українському fashion-просторі асоціативне осмислення культур минулого з використанням елементів і орнаментики історичного одягу демонструють О. Ворожбит і Т. Земскова (колекції «Тимчасове Середньовіччя»; «Raffinata», навіяна жіночою модою початку ХХ ст.; «Імперія ампіру» тощо), Т. Островерхова та В. Завадський (OZ) (колекція «Повернення» з елементами жіночого костюму ХІХ ст.), О. Гапчук (колекції за мотивами вбрання лицарів і трубадурів; «Назад до Європи» із застосуванням кельтської орнаментики), О. Залевський (колекції-образи культур племен майя, інків, ацтеків). Відтворення узагальнених образів і елементів костюму східних культур властиве колекціям Л. Пустовіт, В. Анісімова, С. Бизова. У багатьох випадках дизайнери поєднують історичне і гостро актуальне, як Р. Полякова у колекції «Розпад Радянського Союзу».

Різновидом історизму є «історичне етно», засноване на образах національної історії з увиразненням національно-ідентифікаційного, суголосного сьогоденню складника. Зокрема у вітчизняному fashion-просторі до опоетизованої національної минувшини – культур скіфів, кельтів, готів, Трипілля, греків Північного Причорномор'я, давніх слов'ян і Київської Русі, козацької доби та українського бароко, образів національно-визвольних змагань – у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. зверталися Г. Мепен, Л. Семикіна, Л. Авдеєва, Г. Забашта, Р. Богуцька, О. Теліженко, Н. Польова, І. Кодлубай, О. Ступак, М. Дикало, В. Краснова, І. Каравай, А. Гасце, М. і Р. Костельні та ін. Відзнакою колекцій стала інтертекстуальність: інтеграція у костюм мотивів архітектури, сакрального малярства, декоративно-ужиткового мистецтва (кераміки, килимарства, ткацтва, художнього різьблення) тощо.

Виразного громадянського звучання «історичне етно» та контекстуалізація елементів автентичних строїв у подіумних колекціях та «вуличній» моді набуває в умовах національно-визвольної боротьби народу або ж протистояння експансії ворожих національній державності сил. Прикладом є властиве сьогоденню зростання інтересу до української вишиванки, асоційованої з національною ідентичністю і незалежністю, яке автор пропонує

ваної статті передбачила в публічних лекціях з Прогнозування Моді для спеціалістів української fashion-індустрії 2014 р.

На весняних тижнях моди Ukrainian Fashion Week (UFW) A/W 2014–2015 громадянську позицію українських дизайнерів, їхнє бажання захистити Україну, зберегти її цілісність, культуру й духовні витоки засвідчили звернення до автентичних пропорцій, форм, крою народного костюму, традиційних народних технік художнього оформлення, орнаментів текстилю, гончарних виробів, писанок, вишивок, трансформованих у принти, лазерну перфорацію, розпис по тканині тощо (Л. Пустовіт, В. Анісімов, О. Бурба, І. Каравай, В. Гресь, М. Костельна, І. Діль, Л. Лобанова, Л. Макаренко та ін.). Суттєво, що актуалізація тренду відбулася на тлі незмінного та стійкого інтересу українських дизайнерів до автентичного строю. Так, у другій половині ХХ ст. національні мотиви посідали чільне місце у творчості Г. Мепена, Л. Авдеевої, Г. Забашти, М. Токар, М. Біласа, А. Топінко, Т. Егреші [10]. На зламі ХХ – ХХІ ст. національна автентика увійшла у творчість Р. Богуцької, І. Каравай, О. Караванської, В. Краснової, Л. Пустовіт, О. Теліженко та ін.

До елементів і крою українських вишиванок зверталось чимало світових дизайнерів і марок модного одягу, зокрема Gareth Pugh, Prabal Gurung, Valentino, Jean-Paul Gaultier, Gucci, Christian Dior, Dolce&Gabbana, Pippa Holt, Ulla Johnson, ALICE+OLIVIA, Melissa Odabash, Johnny Was, Talitha, Sensi Studio, Isabel Marant, LemLem, Celia Dragouni; ZARA, Max Mara, Sportmax та ін. Чудові вишиванки українського бренду Foberini, March11, Віти Кін, Юлії Магдич, Оксани Караванської, Роксолани Богуцької та ін. весною-літом 2017 р. можна було зустріти на багатьох європейських вулицях. У 2016–2017 рр. на урочистих офіційних заходах в українських вишиванках з'являлися селебрети світової величини: королева Нідерландів Максима, данська кронпринцеса Мері, зірка бурлеску Діта фон Тіз, шведська актриса Алісія Вікандер, французька актриса Мелані Тьєррі, голлівудський актор Джекі Чан, креативний директор японського журналу «Vogue» Анна Делло Руссо, іспанська блогерка та сучасна «ікона стилю» Сс fashion by Conchy Core, британський мільярдер Річард Бренсон; а відома акторка Демі Мур знімалася в українській вишиванці від Віти Кін у голлівудському фільмі «Сліпець» (літо 2017 р.).

Вплив української вишиванки на світову моду відзначила znana оглядачка Vogue Ліана Сатенштейн, яка приїздила на Kiev Fashion Days та Ukrainian Fashion Week і присвятила нашій країні низку оптимістичних оглядів, зокрема «Ваше улюблене богемене вбрання – це насправді традиційний український костюм» (2015) і «Рух “Зроблено в Україні” – це модна революція» (2016). Показово, що в статті «Вплив України на подіум більший, ніж ви думаєте» (2017), пояснюючи походження вишиванки та причини її трансформації у світовий тренд у 2016–2017 рр., авторка застосувала не розповсюджений вираз «embroidered shirt» – вишита сорочка, а саме «the vyshyvanka», що засвідчує вплив України на світовий fashion-лексикон.

До ретротрендів належить пов'язана з осмисленням минулого як «природного» екологічна модифікація етнонапрямку [7, с. 77–78; 10, с. 33], яка у 1960-х рр. окреслилась у субкультурі гіпі, а в 1970-х, 1993–1994-му та наприкінці 2000-х рр. стала трендом не лише модних подіумів (Jean-Paul Gaultier, KENZO, Yohji Yamamoto, Sonia Rykiel), а й «вуличної» моди. Яскраві екообрази створили українські дизайнери Р. Богуцька, О. Караванська, В. Краєнова, Л. Пустовіт.

Одним із способів побудови діалогу з історією і традицією є вінтаж (англ. vintage – витриманий, старомодний), заснований на «ностальгійному ескапізмі», ідеях антиглобалізму, захисту навколишнього середовища, етичному підході до виробництва та споживання [9, с. 4–5], сприйнятті старих речей як цінності та їхній контекстуалізації в сучасну моду.

Початки тренду сягають субкультури хіпі, однак його апогей припадає на злам ХХ – ХХІ ст., коли в європейських столицях і в США з'явилися спеціалізовані «вінтажні» бутики («Steinberg&Tolkien» у Лондоні; Decades у Лос-Анджелесі, Le Petite Robe Noire у Парижі та ін.), паризький Bon Marche та нью-йоркський Bloomingdale відкрили «вінтажні» відділи, а консультанти з вінтажу набули авторитету в модному світі.

Зростання популярності тренду засвідчили поява «псевдо-вінтаж» – імітації за допомогою спеціальних технік ефекту старої тканини (Miuccia Prada); «модерн-вінтаж» – повторів Будинками мод своїх кращих колекцій минулих років; створення дизайнерських колекцій з використанням елементів вінтажу (Antonio Marras, колекція лінії Laboratorio); започаткування відо-

мими фірмами, передусім британською Oasis, ліній одягу New Vintage.

Щодо прогнозування ретротенденцій зазначимо, що поширення останніх зумовлюється циклічністю моди й «запитом» на актуалізацію традицій у періоди соціокультурних трансформацій, пошуків нової культурної парадигми, коли загострюється потреба в дії інтеграційних сил.

На відміну від ретротрендів, які засвідчують інтеграційний потенціал темпоральності, футуризм демонструє її диференційні можливості, пов'язані з вагомістю новацій у поступальному розвитку складноорганізованих систем.

Напрямок одержав ідейно-світоглядне та естетичне обґрунтування у 1920–1930-х рр. у маніфестах літераторів і художників. У світовому fashion-просторі футуристичні тенденції окреслились у 1960-х й сягнули розквіту на зламі ХХ – ХХІ ст. [11, с. 30]. Однією з перших подіумних репрезентацій ідей футуризму стали колекції Andre Courreges, який 1964 р. «створив» стиль «космічного століття». У колекціях Pierre Cardin футуристичні мотиви віддзеркалили у коротких геометризаних сукнях-сарафанах, окулярах «стрекоза» та головних уборах-шоломах. Одним з найпоследовніших adeptів футуризму став Paco Rabanne, який 1966 р. полонив публіку комплектами з металу, пластики, алюмінієвої фольги, оптичних волокон, скляної крихти тощо. В останнє десятиліття футуристичні тенденції простежуються у колекціях Sarah Burto, Pedro Lorenzo, Berber Soepboer, Michiel Schuurman, Robin Barcus Slonina, Laura Gawne, Susan Bain, Roxie Radford, Daisy Balloon, Matthew Brodie; колекціях будинків моди Balenciaga, Cushnie et Ochs, David Koma, Emma Cook, Giles, Iris Van Herpen, Paco Rabanne, Prabal Gurung.

При несхожості футурокоцепцій, репрезентованих у колекціях провідних дизайнерів, константами тренду є заперечення традицій, прагнення до новацій, утвердження урбаністичних цінностей, фантазійність, ламані геометричні або ж плинні «космічні» лінії та форми, деформація пропорцій, використання інноваційних матеріалів (атласу з ефектом дзеркального блиску, латексу тощо), неонових кольорів і кольорів розтопленого металу, колірних контрастів, космічних принтів, доповнення образу металевими аксесуарами, виразною зачіскою і макія-

жем. В окремих випадках футуристичні елементи поєднуються з класичними силуетами, до прикладу, вечірньої сукні.

Особливістю динаміки футуризму стало поєднання «великих» циклів з «мікрохвилями», передусім, у останні роки. Істотним у прогнозуванні тренду є урахування подвійної генези футур-новацій: їхньої зумовленості необхідністю динамізації дизайнерського пошуку, урізноманітнення образності, форм, силуетів, конструктивних прийомів і трансформації у fashion-площину нових світоглядних парадигм. Динамізму та «лабільності» тенденції сприяє реалізація футуристичних ідей переважно в подіумних колекціях, поза широким колом споживачів.

Висновки. Отже, темпоральність – орієнтованість на осмислені як цінність минуле і майбутнє, один з визначників модних трендів на рівні образності, форми, силуету, конструкції, пластики, фактури, декору, колористики.

Зважаючи на зв'язок ретротрендів з традицією, а футуро- з новацією, можемо зробити висновок про їхню функціональну значущість як інтеграційних і диференційних чинників складноорганізованих систем. Так, у соціокультурному контексті провідні ретронапрями – історизм, «історичне етно», екологічна модифікація етнонапрямую, вінтаж – виконують стабілізаційну, консолідаційну, компенсаторну, «ескапічну» функції, обґрунтовують сучасність через минуле, утверджують спадкоємність поколінь. У fashion-площині ретроспекції сприяють ємності та асоціативності образів, увиразнюють здатність традиції продукувати нові змісти та сприяти пошуку нових дизайн-парадигм. Натомість, футуротренди постають виявом експерименту, пошуку нових конструкцій, пластики, форм.

Щодо прогнозування ретро- і футуротрендів істотним є те, що вони каталізуються «запитами» соціокультурної системи та системи моди на дію інтеграційних чи диференційних системотворчих сил.

Перспективи подальших розвідок полягають у дослідженні співвідношення ретро- і футуротенденцій в історії моди та вивченні їхніх модифікацій у вітчизняному fashion-просторі.

1. Білей-Рубан Н. В., Сєдоухова Є. В., Галушак Е. І. Прогнозування моди та особливості формування дизайн-прогнозу на основі циклічного підходу. Легка промисловість. 2016. № 4. С. 27-30.

2. А. с. 37053 про реєстрацію авторського права на науковий твір «Навчальна дисципліна для вищих навчальних закладів «Методологія прогнозування моди» (зміст, концепція, структура, навчальна програма) / Л. М. Білякович. № 37053 ; заявл. 22.09.2010 ; дата реєстрації 22.02.2011 ; Міністерство освіти і науки України ; Державний департамент інтелектуальної власності.
3. А. с. 37054 про реєстрацію авторського права на науковий твір «Навчальна дисципліна для вищих навчальних закладів «Прогнозування моди» (зміст, концепція, структура, навчальна програма) / Л. М. Білякович. № 37054 ; заявл. 22.09.2010 ; дата реєстрації 22.02.2011 ; Міністерство освіти і науки України ; Державний департамент інтелектуальної власності.
4. А. с. 55862 про реєстрацію авторського права на науковий твір з питань мистецтва «Математичне визначення колористичної спорідненості структурованих художніх систем «Ренесансу : багатомірний кластерний аналіз» / Л. М. Білякович, О. М. Воронцова. № 55862 ; № 56199 ; заявл. 02.06.2014 ; опубл. 01.08.2014, Бюл. № 34.
5. Воронцова О. М. Італійський світський костюм XV – XVI ст. та його вплив на дизайн сучасного одягу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : 17.00.07. Київ : Нац. ун-т культури і мистецтв. 2014. 22 с.
6. Гофман А. Б. Мода и люди. Новая теория моды и модного поведения. Москва : КДУ, 2010. 228 с.
7. Демшина А. Ю. Динамика этнического направления в дизайне в ситуации глобализации культуры (на примере современной моды). Известия Уральского гос. университета. Сер. 1. Проблемы образования науки и культуры. 2010. № 5 (84) С. 71-78.
8. Івасенко М. В., Александров М. Є., Оренчина Я. В. Прогнозування трендових кольорів текстильних матеріалів методом екстраполяції. Технології та дизайн : електронне наук. фах. вид. Київ : КНУТД. 2015. № 3. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/897/1/td_2015_N3_14.pdf
9. Козлова Е. Э. Винтаж как один из векторов развития идей и стилей в искусстве и практике моды XX в. : дисс. ... канд. искусствоведения : 17.00.04 / Санкт-Петербургский государственный университет культуры и искусств. Санкт-Петербург, 2010. 210 с.
10. Костельна М. В. Творчість дизайнерів українських будинків моделей середини XX – початку XXI ст. : етнічний напрям : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.07 / Київський національний універси-

тет культури і мистецтв. К., 2016. 212 с.

11. Мироненко В. Н., Кодацкая В. О. Футуризм в дизайне одежды. Вісник ХДАДМ. 2011. № 1. С. 28–31.
12. Тканко О. Д. Мистецтво костюму в Україні кінця ХХ – початку ХХІ століття: тенденції, школи, національна специфіка : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : 17.00.06 / Львівська національна академія мистецтв. Львів. 2009. 19 с.
13. Шандренко О. М. Етномистецькі ренесанси моди ХХ ст. Культура і сучасність. 2009. № 1. С. 123-128.
14. Шапаренко Е. Н. Прогонозирование тенденций в контексте дизайна. Вісник ХДАДМ. 2011. № 6. С. 61–63; Шапаренко Е. Н. «Тренд» как новое явление в проектной культуре конца ХХ – начала ХХІ века. Вісник ХДАДМ. 2006. № 9. С. 109-117.

References:

1. Bilei-Ruban, N. V., Siedoukhova, Ye. V., Halushchak, E. I. (2016). Prohnozuvannya mody ta osoblyvosti formuvannya dyzain-prohnozu na osnovi tsyklichnoho pidkhodu [Fashion forecasting and peculiarities of design forecast formation on the basis of cyclic approach]. Light industry, 4, 27–30.
2. Biliakovych, L. M. (22.02.2011). Certificate of authorship № 37053. Navchalna dystsyplina dlia vyshchyykh navchalnykh zakladiv “Metodolohiia prohnozuvannya mody” (zmist, kontseptsiiia, struktura, navchalna prohrama) (Ministry of Education and Science of Ukraine / State Intellectual Property Department).
3. Biliakovych, L. M. (22.02.2011). Certificate of authorship № 37054. Navchalna dystsyplina dlia vyshchyykh navchalnykh zakladiv “Prohnozuvannya mody” (zmist, kontseptsiiia, struktura, navchalna prohrama) (Ministry of Education and Science of Ukraine / State Intellectual Property Department).
4. Biliakovych, L. M., Voronova, O. M. (01.08.2014). Certificate of authorship № 55862. Matematychnе vyznachennia kolorystychnoi sporidnenosti strukturovanykh khudozhnykh system Renesansu : bahatomirnyi klasternyi analiz (Ukraine). № 56199 ; declared 02.06.2014, № 34.
5. Vorontsova, O. M. (2014). Italiiskyi svitskyi kostium XV–XVI st. ta yoho vplyv na dyzain suchasnoho odiahu [Italian fashionable costume of the XV–XVI centuries and its influence on the modern clothes design]. Kyiv National University of culture and Arts. Kyiv, 22.
6. Hoffmann, A. B. (2010). Moda i liudi. Novaya teoriya mody i modnogo

- povedeniya [Fashion and people. New theory of the fashion and fashion behavior]. KDY, 228.
7. Demshyna A. Yu., (2010). Dinamika etnicheskogo napravleniya v dyzaine v situatsii hlobalizatsii kultury (na primere sovremennoi mody). Izvestiya Uralskogo gos. universiteta [Dynamics of the ethnic direction in the design in the situation of globalization of culture (on the example of modern fashion) News of Ural State University]. Problems of Education of Science and Culture, 5 (84). 71–78.
  8. Ivasenko, M. V., Aleksandrov, M. Ye., Orenchyna, Ya. V. Prohnozuvannia trendovykh koloriv tekstylnykh materialiv metodom ekstrapoliatsii [The forecasting of trend colours of textile material by method of extrapolation]. Technologies and design. Available at : https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/897/1/td_2015_N3_14.pdf
  9. Kozlova E. E., (2010). Vintazh kak odin iz vektorov razvitiya idei i stilei v iskusstve i praktike mody XX v. [Vintage as one of the vectors of the development of ideas and styles in the art and practice of fashion in the XX century]. Sankt-Peterburg, 210. <http://www.dissercat.com/content/vintazh-kak-odin-iz-osnovnykh-vektorov-razvitiya-idei-i-stilei-v-iskusstve-i-praktike-mody-x>
  10. Kostelna M. V., (2016). Tvorchist dyzaineriv ukrainskykh budynkiv modelei seredyny XX – pochatku XXI st. : etnichnyi napriam [The creative work of the designers of Ukrainian houses models of the middle of XX – beginning of XXI centuries : ethnic orientation]. Kyiv, 212.
  11. Mironenko V.N., Kodatskaya V.O., (2011). Futurizm v dizaine odezhdy [Futurism in the clothes design]. Bulletin of KSADFA, 1, 28–31.
  12. Tkanko O. D., (2009). Mystetstvo kostiumu v Ukraini kintsia XX – pochatku XXI stolittia: tendentsii, shkoly, natsionalna spetsyfika [The art of costume in Ukraine in the end of XX – beginning of XXI centuries : trends, schools, national specifics]. Lviv National Academy of Arts, Lviv, 19 s.
  13. Shandrenko, O. M. (2009). Etnomystetski renesansy mody XX st. [Ethno-art renaissances of the fashion of the XX century]. Culture and the Present Time, 1, 123–128.
  14. Shaparenko E. N., (2011). Prohnozirovanie tendentsyi v kontekste dizaina [Forecasting of the trends in the context of design]. Bulletin of KSADFA, 6, 61–63; Shaparenko E. N., (2006). “Trend” kak novoe yavlenie v proektnoi kulture kontsa XX – nachala XXI veka [“Trend” as a new phenomenon in the project culture of the end of XX – beginning of XXI centuries]. Bulletin of KSADFA, 9, 109–117.

ANNOTATION

Liana Biliakovych. Temporality in the structure of fashion trends: essence, dynamics, forecasting. Background. The phenomenon of trend is one of the main displays of the structure and chronostructure of fashion dynamics. The concept of trend is an important tool for conceptionualization and forecasting of fashion trends. As a phenomenon of stylistic nature, in the genetic and functional, content and formal and plastic aspects the trend includes the following things: valuable orientations, aesthetic priorities, integrated into the system of design culture and visualized in a way accessible to it world-view ideas, etc.; based on world-view ideas figurativeness; form-making and constructional means oriented on the disclosure of certain content.

The fashion-practice and theory of design contains a number of criteria for the classification of trends. One of them is temporality that is connected with the orientation of the designer's and consumer's consciousness to the past, the tradition, actualization of the approved patterns (retrotrends) or daring search for innovative, uncrossed by the norms, and associated with future designs, shapes, color decisions, style (futurotrends).

The temporality is very significant in trend formation and fashion-forecasting in the national design theory, but it is not discovered enough. The definition of initial concepts must be classified.

Objectives. The object of the article is to reveal the importance of temporality in the formation of figurative and form-constructive structure of fashion trends in their dynamics and forecasting, and functions in the system of culture.

Methods. To define the conceptual research foundations and its hypotheses, the regulations of the system and synergetic and structural and functional approaches are used. In the analysis of the evolution of trends the comparative and historical method is used. Art and historical method of analysis is used for determining the figurative and formal features of collections.

Results. The meaning of temporality in the formation of figurative and form-constructive structure of fashion trends in their dynamics and forecasting is researched.

The common cultural and socio-psychological determinants of retro trends in costume design are not simultaneously analyzed by philosophers and psychologists substantiation of the present through the past; the obtaining of compensatory, content and valuable-forming functions and associated with them positive associative series by the distant time periods. The author draws attention to the following: according to the positions of the system and synergistic approach the retrotrends can be identified with integration

centripetal cultural processes which ensure the unity and progressive development of culture or some of its spheres. It is argued that in the fashion-context the retrospections increase the capacity and associativity of images; evince the ability of the tradition to «produce new contents in the central zone of culture» (E. Schils), and serve as the new found design form. The main types of retrotrends (historical method, «historical ethno», ecological modification of ethno-direction, vintage) and the implementation of their principles in the work of leading designers are described. The stress was laid on the development of retrotrends concurs with the periods of rapid socio-cultural transformations and the search for a new cultural paradigm. The growth of interest in Ukrainian embroidery, which is associated with national identity and independence, envisaged by the author of the publication in public lectures on Fashion Forecasting for specialists of the Ukrainian fashion industry in 2014 was analyzed.

The basic nature and dynamics of futurodesign, which is the space for experiment, search of new constructions, plastics, and forms are analyzed. It is noted that the feature of the dynamics of fashion-futurism is a combination of «large» cycles with microwaves, especially during recent years. The necessity of taking into account in the forecasting of the trend of the double genesis of future-novations is indicated: their necessity is the dynamism of the design search, the diversity of imagery, forms, silhouettes, constructive ways, and the transformation of new world-view paradigms into the fashion-plane. The opinion was advanced that dynamism and «lability» of the tendency are facilitated by the realization of futur-ideas mainly in podium collections, outside a wide range of consumers.

It is emphasized that for retro and futurotrends forecasting the following is significant: they are catalyzed by the demands of socio-cultural system and the fashion system for the actualization of the integration or differential system-forming forces.

Conclusions. Temporality is the orientation on a valuably interpreted past or future; it is a determinant of fashion trends at the level of imagery, form, silhouette, construction, plastic, texture, decor, colorist.

Taking into account the association of retrotrends with tradition, and futurotrends with novation, it was concluded that they are very significant as integration and differential factors of complex systems. Thus, in the sociocultural context, the leading retro-trends are the following: historical method; vintage; «historical ethno»; ecological modification of ethno-direction. They have compensatory function, and ground the present through the past, or strengthen the national traditions and relation of generations.

It is demonstrated that in the forecasting of retro and futurotrends it is essential that they are catalyzed by the demands of socio-cultural system and the fashion system for the actualization of the integration or differential system-forming forces.

In the fashion-plane the retrospections contribute to the capacity and associativity of images; help the tradition «produce new contents in the central zone of culture» and serve the newly discovered design paradigms.

At the same time futurodirections are the space for experiment, search of new constructions, plastics, and forms.

Key words: temporality, historical method, vintage, retrotrends, futurotrends, «historical ethno», ecological modification of ethnic direction, forecasting.

АННОТАЦИЯ

Білякович Ліана. Темпоральность в структуре модных трендов: сущность, динамика, прогнозирования. Раскрыто значение темпоральности в формировании образной и формально-конструктивной структуры модных трендов в их динамике и прогнозировании. Доказано значение ретротрендов, ассоциированных с традицией, и футуротрендов, связанных с новацией, как интегрирующих и дифференцирующих факторов сложно-организованных систем. Охарактеризованы основные виды ретротрендов (историзм, «историческое этно», экологическая модификация этнического направления, винтаж) и реализация их принципов в творчестве ведущих дизайнеров. Проанализирована динамика футуродизайна – пространства эксперимента, поиска новых конструкций, пластики, форм. Подчеркнуто, что в прогнозировании ретро- и футуротрендов целесообразно учитывать их обусловленность «запросами» социокультурной системы и системы моды на активизацию интеграционных и дифференцирующих системообразующих механизмов.

Ключевые слова: темпоральность, ретротренды, историзм, «историческое этно», экологическая модификация этнического направления, винтаж, футуротренды, прогнозирование.